

Мах 3 кеп.

ХЪАЛХАРА МУЛ

«ІАЬРЖА ДОШУВ» ЛЕХАРАШ

син хялалт чоалхане дол ая.

Из свакзина мекхиджа доахараша учур ишра 1 М дйалла хьомарда тхьодукалгьа даьда хьогара тани дия хилар сахьанне Ул довол хьесе хьадар дер дикате деце, вога хла тхьа дац. Куйбышевия пинингшаруша хьадар ул 13—15 сахьата болх бе йа парех харанеца, цу ное цьаазен ахазен бур тохалта сикхе влалгьехьод тха. Бувур сингалта тохалти эвараш хьа да дукха хьа хьадар дьаьда болх ра она запасной оаьхланн на хилар, кььаста насоса.

Хьалта XIX Ериггоско конференция. Шингталагьа пилителта кьша хьера зац кьочаашгьерья аьнна оаьд тланина социалистический ккар кьочааш дьулуринг тьа тьаьла хьа ул пилитла на кьша хьера деррина а 147 метр буьру тьа дьезаш тьхь. Хьанлзе техар 197 метр да. Юсарин 910 метр ая. Хьалта 28 июнь хьа кьачалехьа муьах тьхь тьехьа на лоарлалгерда. Аьнне кьшкы тла а кьохерин 200 метр тьаьла хьа имреганте цемент, элентронери, кьшюла материалал. Сога хьатта дия болх белта — рестройина дия дьаьла Юангитан ая.

Дьавздар —
— А. Г. УГУРЧЕВ.

СИЙ ДОЛА КЪАХЪБЕГАМХО

Теххъарча хана цъа шу хинадац Ахтой - Мартановский район «Сормонтовский» совхоза шоллагъа ферма коллективно пачахъалхенна шура даярлача планаш кхоачаш ца еш. Уж толамаш даху цуна докка новкъостал ду ласий леладеш йолча Арсанова Арубинас.

Духхал цу ферме из къахъегаш йолча ткъа бархъ шу дайнад. Цу юктагъа ласий кхедара, царна дулх тлакхетайтара планаш дь, шера кхоачаш ца еш цъа пилетна даяхъитанна.

Иштта хъаьнала цо беча балха Дакхъено боатгъа мах а бачо: цуна енай Ленинна, Къахъегам Цена Байраха, «Знак Почета» йа орденаш, дулха медалаш, хъаьна совгъа цуна тийна сийлен грамоташ, мах бола совгъаташ дулха да. Арга йолча ГАЗ-24 йаа легковий машин эша бокъо енна а хиннай цуна.

— Нийслуча кхоачамбо-царех, халонех ца кхераш, хъинар кхо ца деш, къахъегаша наха мара карагдалац балха тла толамаш даха. Царех йа тла Арсанова Арубинна, — аьлар шоллагъа ферма заведующе, Къахъегам Цена Байраха орден леладеш коммуниста Янурсаева Лале, цун вахарах, балхаш дулх шийта дехар дича.

— Арубинна ласий леладеш кхичъу долх тхо. Араара тлакежача да а да из кхичъу. Цъабаькъа, чулбалча бйрагъа дайнар: дика фусамна йолча цъа мара хургдацар цу чу санна цена, лостам болаш.

Влаштта цин ний я. Цъаьна

нафарах йолча хинисп да. Вешална тла массех кий хал халъулл. Уж тидийхача мара ласий латтача дауада бокъо лац. Нафарагъа чувоаллача когаш йохъахара йилла тлоадеш пахашк я. Керда кйра тежа лоа мо кий да пенаш. Ийахъа я чулха. Цена да ласилгаш чулалта оагилгаш. Ласилгаш шура молаш цъа кхалсар йоалл.

— Ер са йол Лиде я, — йоах Янурсаева. — Ужхал хъалха вокх йола. Рансас болх бир Арубинна, болх бачо аьлча а, ласий леладеш дунгара йомалух хилар-хъ. Лидейл совгъа Арсановай веший йол. Тамара а я ухъ чу болх беш.

— Да-хъа хъежача хъаьгуш йаь а Арубинна а е Тамара а. Царех аз хъаьтача Лидас аьлар.

— Арубинна тахан салоташ я, хъаьта Тамара ласилгашта шура я хъаь. Ший веший берашца чай молаш йаьлар корайир тхона Арубинна.

— Йодаьчул тлакежача бутт баллаца кхеду аз ласий. Цу тлакежача кхичъа группеш дйалу. Юхъаьна деьз унахъ пеленоча а хъомаш, царна доал дара хъежача мара из болаш хъаькуьвгъац ухъ. Хъаьта дика етт дика хъаьбача шинарах мара хъаьхилла. Цулулха тхоашта могоьр ду а да са новкъосташа а ласьх дика доахан хургдацар, — аьлар Арубинна балха хъаьтхъа шийта хаттар дича.

Хъанз а дика даьаьгоьла цуна е ферме ена ха. Шешегъа хъаьхинадац толамаш

а. Царга кхача, балха опыа караьрае, дулха нъа Дабен-наб цо. Хъаьбаш леладеш йаьр из ферме йоагилл. Отгара хъаьла доьраа йоалш къахъаьтар. Шера болх бачул тлакежача доахан а дита, кхеле негий ласий хъаьйтар. Цу хана деьз ший профессор ца хургдац хъаьгоьла.

Духхал даболобача молагъа балха тла санна халонаш а ла йаьтар. Ферме цъаьхъа механизаци йаьр, нухъаш йохъаьтар, хъаьбашта доаьтар диллар, кхылола балхаш кулгашта де дезар. Помещенеш тийа, чура шийла я. Цу хъале йаьмгъа ласилгаш сикх цамогаш хулар. Царна ма кулла дингъа доал де тлерташ, цла да йоаьш, царна бийсар йохъаьр цъаьза Арубинна. Цъа хъаьна пилет-теххолоп ца хъаьла цоагъа халаттар. Цъа сецна балха еча, денна улла ласий бйра а дайна, саца да могоаш елхаш, дулха ца йаьхъар. Из-замо пйра хъаьна юха а нийсе-делча ше ловгъоаьлгаш ховш, балхара дйала лархъар. Цул тлакежача кйра лархъар ферме ца йоагилл.

Дог кйез-дулха тийча, юха-ера. Ший даьаьха цлоагъо йир, фуьнагъа даь а ласий леладеш хъаьлаш тоаде. Совхоз кулгалхоташ тлакежара ца йоаьлш ласий долча помещене дерингача корашта нигаьш тохиттар, йаьл уйнаш а долаш оагилгаш хъаьйтар. Цъаьнегара гю ца дехаш, ше дйаьта кйра тежа помещене. Ше йаьча цлаьла санна лостам бир чулха. Гулхалх доаца сак-чуьнтаьр, Гулхалх долаш бар а маьчаш дйен а

яь йаьл халат тидийхача мара. Иштта из де йоаьбора ласилгашта доал де шийна новкъостала ухараш а. Цул совгъа, цамогаш хинача ласилгашта дара де йоаьлар.

— Цъаьйолча хана хъаьна а а хъоаьлхъ, де дезараш сов дулха долаш, — хъаьш, дуьц Арубинна.

Саваргъата хила бокъо а цу сийдолча къахъегамхочун. Цул хъара ласилгаш 600 грамм совгъа дулх тла ца кхеташ дй дйаьлац, план а яц 450 грамм мара.

Хъаьхъархочо отгара йохъаьгъа йола деагъоьз я ше хъаькхъаь сак балха, вахаре дика толамаш доаьш дйаьлоьл. Иштта хетаргъа сона а аьса болх де йоаьбача мехна-рех дика ласий леладеш хуле, ух сол а хъаьлабоале, — йоах Арубинна.

Болх бе ше йоаьбача Ш. Гайрбековайх, А. Сулеймановайх, Р. Янурсаевайх, кхъаьрех докхаш де йаь йоаьл а я из. Хъоаьмашка дйлаца цул дулха тлакех ца бусаьш къахъегар.

Ший нийн йоаьла. Янурсаева Лидейн веший йоаьла таьаренеш дйаьла леладеш ласилгашта доал де йаьнай Арсанова Арубинна ер шу доладегъа деьз.

Х. МАГОМЕДОВ,

СУРТА ТЛА: Ласий леладеш Арсанова Арубинна.

М. МАДЕЕВА сурт.

МИШТА КХОАЧАШДУ ДЕКХАРАШ

Фру йоах итогаша?

Шийтагъагъа пилетна кхоаьлагъа шера шй бутт совгъа ха чакхъыйнай. Цифрашеш фактеш хъаьхъоьх къаьмаьлаца а доаьш бокъоьца балха стила, дундарча гъулакек перестройка лъаца промышленносте, юрта боаьхана коллективаша цу юьта хоалш производственный толамаш даьхалга. Цъабаькъа халахете а республике кйезна яц планаш доархъа ца еш, балха тла тлакежача предпритеш а.

ПРОМЫШЛЕННОСТЬ

1988 шера январе-феврале бйарчъаца промышленносте пачахъалхкен заказгъа, иштта потребителашца духхъала леладеша буюзаний ларде дика договорашца хъежча продукция поставаш ира договорни декхараьш 95,4 процент мара кхоачашдаьц. Шой декхараьш лоархъаьлц 21 процент йолча обьединешен предпритешен.

Януре - феврале пачахъалхкен приемна цъара дйаькхъае дйа ца эцаш йитай 698 эзар сома маьха, е 4,2 процент продукция, дйаькхъаьхъоьх кхы пайдан йоаьш лархъай 8 эзар сома маьха продукция.

Дйаьхъаца шера январе-февралац нийсдича промышленлени продукция 3,0 процент тлакхиттай, хъаьта дйаьхъаь бийсар юькхъара лархъаьта тлакхет 1,3 процент. Дйаьхъаца шера ухъ периодда нийсдича промышленлени доаькхъаь продукция хъаьра (балха, дьа гъулаьхъий) боараш лархъалар хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

	(проценташца)
— Электроэнергетике	106,4
— Мехдйаьта доаьхача	96,4
Мехдйаьта чакхъоаьхача	97,9
Машиностроен металлооб-работкен	108,5
— Гйишлон материялий промышленносте	96,9
Хъуьн хуь чакхъоаьхен промышленносте	95,3
Йаьхъаца	121,2
Кхачан	116,9

1988 шера январе-феврале пачахъалхкен заказен промышленлени продукция доархъаьлгъола тийаьш хъаьхъоьх кхоачашдара хъаьхъоьх дохера ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Электрэнергетике	590	—	97,3
Гъаь, млн. куб. метр	274	109,2	96
Адетон, тоннаш	8862	99,0	99,0
Фенолаш, тоннаш	13727	100,2	102
Мехдйаьта аппаратура млн. сом.	1641	104	2,7-эза
Механизированни гйишлон-монтажени инструмент эзар. шт.	55	62	1,5-эза
Цергаш йола маьхаш, эзар шт.	101	83	97
Транспорти принципаш эзар шт.	2340	101,3	76
Гуьлаьхъаца йода хуь хъаьра-озар (колхозаш кйаьчъа хуь а йоаьш) эзар куб. метр	14,5	98	95
Гйишлон кирпичи (колхозаш хъаьра а йоаьш) млн. шт.	24	94	89
Усл. кирпич	93	103	94
Помент, эзар тонна	36	97	97
Влашгъаьхъа аьшкетонни конструкци, деталеш эзар куб. метр	36	97	97

Мехдйаьтагъаца заданел тлаке газоконденсат юькье а йоаьш 20 эзар тонн мехдйаьтеш 23 млн. куб. метр газ лархъай. Цъара мехдйаьта чакхъаьхъаь, парабри, доаьлаьз музет, автоматизацие сретсвай прибораш, царна лархъаь заьхъаш, мехдйаьхъа изделеш, химический оборудовани хъаьра план кхоачаштай.

Цуна цъаьна цон доаьлгъуьл кйезнагъа лоаладаь, мехдйаьта промышленно оборудовани, технологический оборудовани, кхачанен дулх-шурени промышленносте лархъаь заьхъаьш оатхалаш йоаьлгъуьл кйезнагъа арахъийаь.

Пачахъалхкен заказгъа доаьлгъуьл 88 тонн кйезнагъа адетон, 1,6 млн. шт. гйишлон кирпичи, 1,4 эзар куб. метр влашгъаьхъа гйишлон конструкци, 1,4 эзар куб. метр херх хъежча хуь арахъийаь.

Халъбоаьхъае эша товараш хъаьдар хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	План кхоачашдара процент	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола	1988 шера январе-феврале доархъаьлгъола
Дулх, госресурсашка 1-ча категориягъа йола субиро-дукташ а тлакеь—тоннаш цу даькье:	2025	91	82
Коа тларча оалхазарий дулх-тоннаш	2624	56	45
Госресурсашка колбасни дйаьта — тоннаш	1166	117	108
Госресурсашка хъаьбай дйаьта — тоннаш	79	2-эза	108
Госресурсашка хъаьна хъаьта — тоннаш	200	111	116
Госресурсашка мерзача : шурий продукция, шура лоархъал — тоннаш	12255	107	107
Хъаьна йоаьца шурий продукция	263	103	3,3-эза
Корьараш, млн. условни банк.	23,8	105	111
Сомий сокаш — млн. условни банк.	14,8	91	88

Духхалх хъаьхъоьх ухъ даьнеша:

уж керттерчунга	четаген шоаш шоашта	финансировани	ярген	лыппа
нах реформа про-	промышленни	предприняте-	ши	объединенеш
а хьашт долаш а ба,	и	объединенеш	хинна ца	леш,
кы а лоархӀамергӀо-	иеш,	тайп-тайпара	есткӀа	

эзар совга музыкант
иллиалархо, халхарх
кнйчбавь, ханз-у
мехка тайп-тайпавь
культура а искуства
учрежденешка толам
болш беш ба. Цу дез
ча цейца дувалден
училища МНР Сий
лах-Нокхчаа Халк
Хурала Президиум
Указалга «Алтан га
дас» («Күүлбаседж»)
яха орден енай.

